KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 10.1.2007
KOM(2007) 2 v konečném znění

SDĚLENÍ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Omezení celosvětové změny klimatu na dva stupně Celsia
Postup do roku 2020 a na další období

{SEK(2007) 7}
{SEK(2007) 8}

SDĚLENÍ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Omezení celosvětové změny klimatu na dva stupně Celsia
Postup do roku 2020 a na další období

1. SHRNUTÍ

Změna klimatu je realitou. Je naléhavě nutné učinit kroky k omezení této změny na zvládnutelnou úroveň. Evropská unie musí na svém území přijmout nezbytná opatření a ujmout se vedení na světové scéně, aby zajistila, že celosvětová průměrná teplota nevzroste o více než 2 °C nad úroveň před industrializací.

Z tohoto sdělení a přiloženého posouzení dopadů vyplývá, že tohoto řešení lze technicky uskutečnit a je dostupné i z hospodářského hlediska za předpokladu, že hlavní producenti skleníkových plynů budou rychle jednat. Přínosy mnohonásobně převýší hospodářské náklady.

Toto sdělení je určeno pro zasedání Evropské rady na jaře 2007, na kterém by se mělo rozhodnout o integrovaném a komplexním přístupu k energetické politice EU a politice EU v oblasti změny klimatu. Navazuje na sdělení z roku 2005 pod názvem „Jak zvítězit v boji proti celosvětové změně klimatu“*, ve kterém jsou uvedena konkrétní doporučení politik EU v oblasti klimatu a stanoveny klíčové prvky budoucí strategie EU v oblasti klimatu. Při stanovení dalších kroků naší politiky v oblasti změny klimatu by měla Evropská rada přijmout rozhodnutí, kterými se zlepší podmínky pro uzavření nové celosvětové dohody, jež bude pokračováním prvních závazků vyplývajících z Kjótského protokolu po roce 2012.*

Toto sdělení navrhuje, aby EU v rámci mezinárodních jednání sledovala cíl, že rozvinuté země do roku 2020 sníží emise skleníkových plynů (GHG) o 30 % (oproti úrovni v roce 1990). Tento krok je nezbytné uskutečnit, aby se zajistilo, že míra změny klimatu ve světě nepřesáhne 2 ºC. Do té doby, než bude uzavřena mezinárodní dohoda, a aniž by bylo dotčeno postavení EU v mezinárodních jednáních, by EU nezávisle na dalších aktérech měla již nyní přijmout pevný závazek, že do roku 2020 dosáhne alespoň 20% snížení emisí skleníkových plynů prostřednictvím systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS), dalších politik v oblasti změny klimatu a pomocí opatření v rámci energetické politiky. Tento přístup EU umožní, aby prokázala svoji celosvětově vedoucí úlohu v oblasti klimatických otázek. Průmyslu se tak rovněž vyšle signál, že systém pro obchodování s emisemi bude pokračovat i po roce 2012, a podnítí se investice do technologií pro snižování emisí a do nízkouhlíkových alternativ.

Po roce 2020 budou rozvojové země produkovat více emisí než rozvinutý svět. Tempo růstu celkových emisí, které produkují rozvojové země, by se mělo začít zvolňovat, a od roku 2020 by mělo dojít k celkovému absolutnímu snížení. Aniž by byl v těchto zemích dotčen jejich hospodářských růst a narušilo se snižování chudoby, lze tohoto cíle dosáhnout, pokud se využije široká škála energetických a dopravních opatření,

která mají nejen významný potenciál pro snížení emisí, ale vyplývají z nich rovněž vlastní okamžité hospodářské a sociální přínosy.

Celosvětové emise se musí do roku 2050 snížit až na 50 % úrovně z roku 1990, což v rozvinutých zemích znamená snížení o 60-80 % do roku 2050. Své emise bude muset významně snížit rovněž mnoho rozvojových zemí.

Tržně orientované nástroje, jako je například systém EU pro obchodování s emisemi, budou mít zásadní význam pro to, aby zajistily, že Evropa a další země svých cílů dosáhnou s co nejnižšími náklady. Rámec po roce 2012 by měl umožnit vzájemné propojení srovnatelných vnitrostátních systémů pro obchodování s emisemi, přičemž EU ETS by měl fungovat jako pilíř budoucího celosvětového trhu s uhlíkem. Systém EU pro obchodování s emisemi bude i po roce 2012 otevřen uhlíkovým kreditům z mechanismu čistého rozvoje a projektů společného provádění v rámci Kjótského protokolu.

EU a její členské státy by měly rozhodnout o velmi významném navýšení investic do výzkumu a vývoje v oblastech výroby energie a její úspory.

2. PROBLÉM ZMĚNY KLIMATU: DOSAŽENÍ CÍLE 2 °C

Z významných vědeckých důkazů vyplývá, že je nutné naléhavě uskutečnit opatření zaměřené na boj proti změně klimatu. Nedávné studie, například Sternova zpráva, potvrzují vznik ohromných nákladů, pokud se v dané záležitosti nezačne jednat. Tyto náklady nevznikají pouze v hospodářské rovině, ale i v rovině sociální a environmentální, a zvláště ovlivní chudé v rozvojových i rozvinutých zemích. Pokud se nezačne jednat, bude to mít vážné důsledky pro místní i celosvětovou bezpečnost. Většina řešení je snadno k dispozici, ale vlády musí v současnosti přijmout politiky k jejich provádění. Hospodářské náklady tohoto počinu jsou zvládnutelné a navíc boj proti změně klimatu poskytuje značné přínosy i v dalších ohledech.

Cílem EU je omezit růst celosvětové průměrné teploty na méně než 2 ºC ve srovnání s hodnotami před industrializací. Omezí se tak dopady změny klimatu a pravděpodobnost enormních a nezvratných narušení celosvětového ekosystému. Rada poukázala na skutečnost, že bude nutné, aby se koncentrace skleníkových plynů v atmosféře udržely pod 550 ppmv ekvivalentu CO_2. Pokud se dlouhodobé koncentrace stabilizují na úrovni kolem 450 ppmv ekvivalentu CO_2, existuje 50% šance, že tohoto cíle bude dosaženo. Bude nutné, aby celosvětové emise skleníkových plynů dosáhly nejvyšších hodnot do roku 2025 a následně se oproti úrovním v roce 1990 snížily o 50 %. Rada souhlasila s tím, že rozvinuté země budou i nadále pokračovat ve své vedoucí úloze při snižování svých emisí do roku 2020 v rozmezí od 15 do 30 %. Evropský parlament navrhl cíl snížení CO_2 v EU o 30 % na rok 2020 a o 60 až 80 % na rok 2050.

Tímto sdělením se určují možnosti pro reálná a účinná opatření v EU a i v celosvětovém měřítku, která umožní, aby bylo dosaženo cíle 2º C. Křivka emisí skleníkových plynů uvedená v posouzení dopadů představuje hospodárný scénář pro dosažení cíle 2 ºC. Odpovídá rovněž cíli snížení emisí v rozvinutých zemích do roku 2020 o 30 % oproti úrovním emisí v roce 1990. Emisní křivka rovněž ukazuje, že snížení emisí, které provedou výlučně rozvinuté země, nebude dostačující. Emise

produkované rozvojovými zeměmi mají podle prognóz do roku 2020 překročit emise rozvinutých zemí, což víc než zcela vyrovná veškerá případná snížení, která by rozvinuté země uskutečnily po tomto datu. Pro účinné opatření proti změně klimatu je nutné snížit růst emisí skleníkových plynů v rozvojových zemích a zvrátit produkci emisí v důsledku odlesňování. Udržitelnou a účinnou politikou v oblasti lesnictví se navíc posílí podíl lesů na snižování celkových koncentrací skleníkových plynů.

3. NÁKLADY NA OPATŘENÍ A NÁKLADY V PŘÍPADĚ NEČINNOSTI

Sdělení Komise z roku 2005 pod názvem *„Jak zvítězit v boji proti celosvětové změně klimatu*“ prokázalo, že přínosy plynoucí z omezení změny klimatu převáží nad náklady na dané opatření. Nedávné výzkumy potvrzují širokou škálu dopadů v souvislosti se změnou klimatu, včetně vlivů na zemědělství, rybolov, desertifikaci, biologickou rozmanitost, vodní zdroje, úmrtnost v důsledku extrémních teplotních jevů, pobřežní oblasti a škody v důsledků povodní.

Dopady změny klimatu budou pravděpodobně pociťovány různou měrou. Nepoměrně výrazněji budou ovlivněny určité regiony EU. Například v jižní Evropě se v důsledku změny klimatu zřejmě sníží produktivita plodin, zvýší počet úmrtí způsobených horkem a zhorší podmínky pro cestovní ruch v letním období.

Ve Sternově zprávě se uvádí, že změna klimatu vyplývá z historicky největšího selhání trhu v celosvětovém měřítku. Tím, že se do tržních cen, jež řídí naše obchodní chování, dosud nezahrnuly náklady spojené se změnou klimatu, vznikají obrovské hospodářské a sociální náklady. Náklady v případě nečinnosti, jež jsou ve Sternově zprávě odhadovány na 5 až 20 % celosvětového HDP, by nepoměrně výrazněji zasáhly nejchudší vrstvy s nejmenší schopností přizpůsobení, čímž by se dále prohloubily sociální dopady změny klimatu.

Do roku 2030 se má podle prognóz světový HDP oproti roku 2005 takřka zdvojnásobit. HDP poroste v rozvojových zemí, které produkují nejvíce skleníkových plynů, výrazněji než v rozvinutých zemích. Z posouzení dopadů vyplývá, že celosvětové opatření proti změně klimatu je zcela slučitelné s udržitelným růstem ve světě. Investice do nízkouhlíkového hospodářství si v období 2013–2030 vyžádají přibližně 0,5 % celkového celosvětového HDP. Tím by se do roku 2030 snížil růst celosvětového HDP o pouhých 0,19 % ročně, což je jen zlomek z očekávané roční míry růstu ve výši 2,8 %. Tuto pojistnou částku je nutno zaplatit, protože se tak významně sníží riziko nezvratných škod v důsledku změny klimatu. A co je nejdůležitější, výše této investice je výrazně přeceňována, neboť se nevyčíslily související přínosy pro zdraví, vyšší energetickou bezpečnost a ani škody, jež by nevznikly, protože by se změně klimatu podařilo předejít.

4. PŘÍNOSY OPATŘENÍ, VZTAH S OSTATNÍMI OBLASTMI POLITIKY

Ceny ropy a zemního plynu, a následně i ceny elektřiny, se v průběhu uplynulých tří let zdvojnásobily. Očekává se, že ceny energií zůstanou vysoké a v nadcházejících letech budou dále růst. Nedávný *„Akční plán pro energetickou účinnost*“ vypracovaný Komisí prokazuje, že pro politiky, jimiž se zvýší celková účinnost

využívání zdrojů, existují přesvědčivé hospodářské argumenty, a to i v případě, že se nepřihlédne k souvisejícím snížením emisí.

Z posouzení dopadu vyplývá, že opatřením na úrovni EU zaměřeným na boj proti změně klimatu by se značně zvýšila energetická bezpečnost v EU. Do roku 2030 by se měl v porovnání s běžnou obchodní praxí dovoz ropy a zemního plynu v obou případech snížit o přibližně 20 %. Integrace problematiky změny klimatu a energetických politik proto zajistí, že se tyto oblasti budou navzájem posilovat.

Opatření proti změně klimatu rovněž sníží znečištění ovzduší. Například snížení emisí CO_2 v EU o 10 % do roku 2020 by představovalo obrovské přínosy pro zdraví (odhadované v rozmezí 8 až 27 miliard EUR). Těmito politikami proto bude možné snáze dosáhnout cílů strategie EU v oblasti znečištění ovzduší.

Obdobné přínosy existují i v ostatních zemích. Spojené státy, Čína a Indie mají podle prognóz pro vlastní potřebu dovážet do roku 2030 nejméně 70 % ropy. Vzhledem k ubývání zdrojů by mohlo nastat geopolitické napětí. Zároveň roste zejména v rozvojových zemích znečištění ovzduší. Pokud tyto ostatní země sníží své emise skleníkových plynů, zlepší se jejich energetická bezpečnost a kvalita ovzduší.

5. OPATŘENÍ NA ÚROVNI EU

(a) Definice cílů snižování emisí

Pro snižování emisí skleníkových plynů v EU stále existuje značný potenciál. Ve strategickém přezkumu energetiky EU jsou navržena opatření, která povedou k naplnění výrazné části tohoto potenciálu. Navíc opatření přijatá v rámci Evropského programu pro změnu klimatu a dalších politik, která jsou v současnosti prováděna, povedou ke snižování emisí i po roce 2012.

EU je schopna dosáhnout svých cílů v oblasti změny klimatu jedině tím, že bude usilovat o dosažení mezinárodní dohody. Z opatření na úrovni EU vyplynulo, že emise skleníkových plynů lze snížit, aniž by byl ohrožen hospodářský růst, a že již existují i nezbytné technologie a politické nástroje. Na svém území bude EU i nadále pokračovat v opatření zaměřeném na boj proti změně klimatu. EU tak bude mít možnost otevřít jednání na mezinárodní úrovni.

Rada by měla rozhodnout o tom, že EU a její členské státy navrhnou snížení emisí skleníkových plynů produkovaných rozvinutými zeměmi do roku 2020 o 30 % v rámci mezinárodní dohody zaměřené na omezení celosvětové změny klimatu na 2 °C nad hodnoty před industrializací. Do té doby, než bude uzavřena mezinárodní dohoda, a aniž by bylo dotčeno postavení EU v mezinárodních jednáních, by EU nezávisle na dalších aktérech měla již nyní přijmout pevný závazek, že do roku 2020 dosáhne alespoň 20% snížení emisí skleníkových plynů prostřednictvím systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS), dalších politik v oblasti změny klimatu a pomocí opatření v rámci energetické politiky. Evropskému průmyslu se tak vyšle signál, že po roce 2012 vyvstane značná poptávka po povolenkách na emise, a podnítí se investice do technologií pro snižování emisí a do nízkouhlíkových alternativ.

(b) Opatření vyplývající z energetické politiky EU

V souladu se strategickým přezkumem energetiky EU se zajistí konkurenceschopný, udržitelnější a bezpečnější energetický systém a významné snížení emisí skleníkových plynů v EU do roku 2020 prostřednictvím těchto konkrétní opatření:

- Zlepšit energetickou účinnost do roku 2020 o 20 %.
- Zvýšit podíl obnovitelné energie do roku 2020 na 20 %.
- Přijmout politiku zachycování a geologického ukládání uhlíku (CCS) šetrnou k životnímu prostředí, včetně výstavby dvanácti rozsáhlých demonstračních zařízení v Evropě do roku 2015.

(c) Posílení systému EU pro obchodování s emisemi

Systém EU pro obchodování s emisemi se vztahuje na 45 % emisí CO_2 v EU. Od roku 2013 by mohl být tento podíl ještě větší. V přezkumu EU ETS by měly být zváženy alespoň tyto možnosti k posílení úlohy tohoto systému:

- Přidělovat povolenky na víc než pět let, aby bylo možné předvídat dlouhodobá investiční rozhodnutí.
- Rozšířit systém i na další plyny a odvětví.
- Uznávat zachycování a geologické ukládání uhlíku.
- Harmonizovat postupy přidělování povolenek v rámci členských států, mimo jiné prostřednictvím širšího využití dražby, v zájmu zajištění rovných konkurenčních podmínek v Evropě.
- Propojit EU ETS se slučitelnými povinnými systémy (například v Kalifornii a Austrálii).

(d) Omezení emisí z dopravy

Emise z dopravy v EU i nadále rostou, čímž se vyrovnává snížení, kterého bylo dosaženo v odvětví odpadů, ve výrobě i v energetice. Pro boj proti emisím z dopravy:

- Rada a Evropský parlament by měly přijmout návrh Komise na zařazení letectví do systému EU pro obchodování s emisemi.
- Rada by měla přijmout návrh Komise na provázání daně z osobních automobilů s hodnotami emisí CO_2.
- Brzy bude předloženo sdělení, které bude obsahovat další opatření pro boj proti emisím CO_2 z automobilů za použití komplexního a důsledného přístupu v zájmu dosažení cíle 120 g CO_2/km do roku 2012. Budou rovněž posuzovány možnosti dalšího snižování emisí po roce 2012.

- Je třeba posílit opatření zaměřená na poptávku, která jsou například uvedena v bílé knize o dopravní politice do roku 2010 a jejím přezkumu.

- S ohledem na mezinárodní rozměr by měly být dále omezovány emise skleníkových plynů ze silniční nákladní dopravy a lodní dopravy.

- Musí se snížit emise CO_2 během životního cyklu pohonných hmot, a to rovněž uspíšením vývoje udržitelných biopaliv a zejména paliv druhé generace.

- **Snižování emisí skleníkových plynů v ostatních odvětvích**

Obytné budovy a budovy využívané ke komerčním účelům

Spotřebu energie při provozu budov lze snížit až na 30 %, pokud se rozšíří oblast působnosti směrnice o energetické náročnosti budov a zavedou se požadavky EU na energetickou náročnost, jež mluví ve prospěch nízkoenergetických budov (a jejich širokém uplatnění do roku 2015). Vzhledem k tomu, že změna klimatu ovlivní znevýhodněné vrstvy společnosti, měly by vlády pro oblast sociálního bydlení připravit zvláštní energetické politiky.

Jiné plyny než CO_2

Pro boj proti emisím jiných skleníkových plynů než CO_2, které se na emisích v EU podílí 17 %, by měla být předložena celá řada opatření, která zahrnují tyto cíle:

- Posílit provádění opatření v rámci společné zemědělské politiky a akčního plánu EU pro lesnictví za účelem snížení emisí v zemědělství EU a na podporu biologické sekvestrace;

- stanovit emisní limity pro metan z plynových motorů a z těžby uhlí, ropy a zemního plynu nebo tyto emise zařadit do systému EU pro obchodování s emisemi;

- dále omezit nebo zakázat použití fluorovaných plynů.

- snížit emise oxidu dusného ze spalování a zařadit tyto emise, které produkují velká zařízení, do systému EU pro obchodování s emisemi.

(e) Výzkum a technologický rozvoj

Podle sedmého rámcového programu Společenství se rozpočet na výzkum v oblasti životního prostředí, energetiky a dopravy v období 2007–2013 zvýšil na 8,4 miliard EUR. Tyto prostředky by měly být záhy použity ve prospěch rozvoje čisté energie a čistých dopravních technologií a následně pro jejich brzké využívání a zavádění, jakož i další zdokonalení znalostí o změně klimatu a jejích dopadech.. Rozpočet na výzkum by měl navíc po roce 2013 opět vzrůst, což by se mělo promítnout v obdobném úsilí jednotlivých států. Je třeba plně provést strategický akční plán energetických technologií i akční plán pro environmentální technologie a dále podporovat partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem.

(f) Politika soudržnosti

Strategické obecné zásady pro soudržnost, které byly přijaty v říjnu 2006, podporují prostřednictvím finanční pomoci v rámci strukturálních fondů a Fondu soudržnosti udržitelnou dopravu a energetiku, jakož i environmentální technologie a ekologické inovace. Tato opatření by měla být zařazena do operačních programů.

(g) Ostatní opatření

EU by měla prověřit veškeré způsoby snižování emisí skleníkových plynů a zajištění environmentálního a hospodářského souladu opatření, která mají být přijata. Ve druhé zprávě skupiny na vysoké úrovni pro konkurenceschopnost, energetiku a životní prostředí se uvádí, že je nutno provést analýzu proveditelnosti veškerých případných politických opatření, z nichž by mohla vyplývat nezbytná pobídka k tomu, aby obchodní partneři v EU podnikli účinné kroky k omezení emisí skleníkových plynů[1].

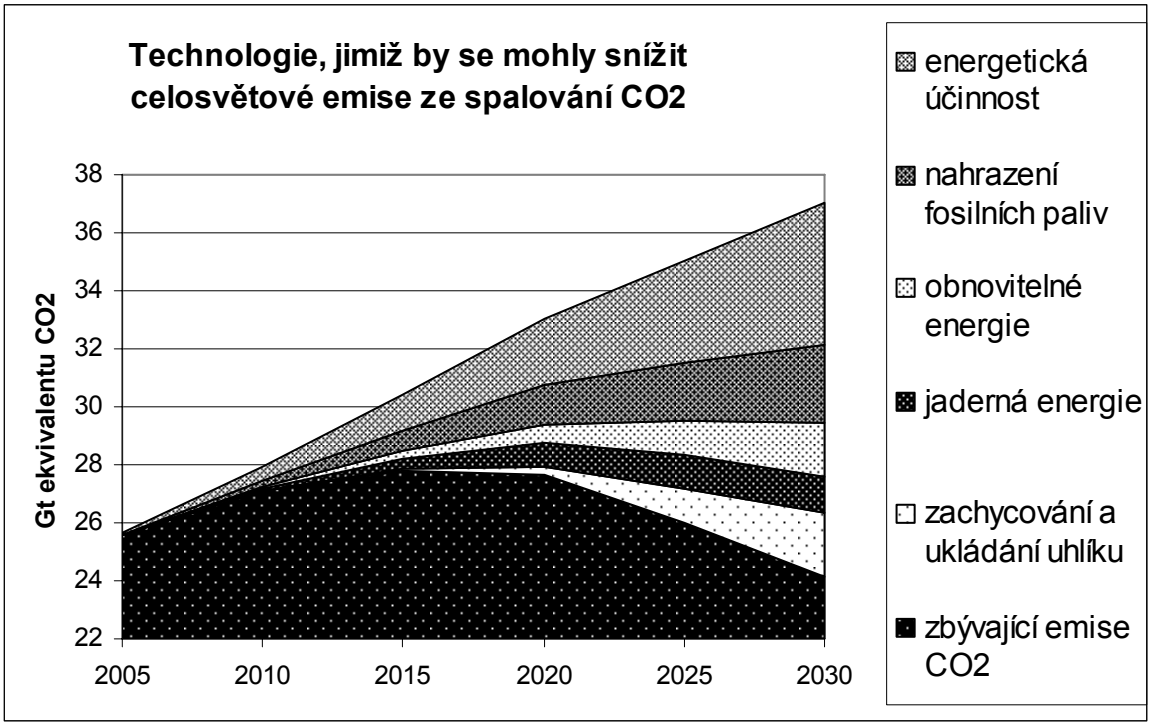
EU by měla dále prohlubovat veřejné povědomí tím, že bude zvyšovat vnímavost široké veřejnosti k dopadům jejích činností na změnu klimatu a zapojí ji do úsilí o snižování těchto dopadů.

6. OPATŘENÍ NA MEZINÁRODNÍ ÚROVNI V CELOSVĚTOVÉM BOJI PROTI ZMĚNĚ KLIMATU

V boji proti změně klimatu lze zvítězit pouze prostřednictvím celosvětového opatření. V zájmu dosažení cíle 2 ºC se musí jednání na mezinárodní úrovni přesunout od slov k jednáním ve věci konkrétních závazků. Pro EU by měla být takováto dohoda zastřešující mezinárodní prioritou. Proto by měla Evropská unie provést takové organizační kroky, aby byla schopna představit jednotný postoj a politiku EU, a zastávat v dalších letech přesvědčivý a důsledný přístup, který si toto úsilí vyžaduje, čímž by se úloha EU projevila v plné míře. Pro dosažení tohoto cíle bude třeba jiných pracovních postupů, pokud jde o koordinaci a opatření na mezinárodní úrovni.

Východisko pro dosažení dohody již existuje. V zemích, jakými jsou Spojené státy a Austrálie, které neratifikovaly Kjótský protokol, roste povědomí o nebezpečích v souvislosti se změnou klimatu a vznikají iniciativy na místní úrovni, které se zaměřují na omezení emisí skleníkových plynů. V dlouhodobých souvislostech uvažuje více než některé vlády podnikatelská sféra a právě ona se stává hnací silou v boji proti změně klimatu, když požaduje pro svá investiční rozhodnutí sourodý, stabilní a účinný politický rámec. Většina technologií na snížení emisí skleníkových plynů již existuje nebo jsou v pokročilé fázi příprav a mohou vést ke snížení emisí (viz graf 1). Od hlavních producentů skleníkových plynů je třeba získat podporu k uzavření dlouhodobé dohody, jíž by se zajistilo využívání těchto technologií nebo jejich další rozvoj.

[1] Strategický přezkum energetiky vypracovaný Komisí, přijatý společně s tímto sdělením, se v dané souvislosti rovněž týká opatření obchodní politiky.

Zdroj: JRC-IPTS, POLES

6.1. Opatření na úrovni rozvinutých zemí

Rozvinuté země mají na svědomí 75 % skleníkových plynů z průmyslové činnosti, které jsou v současnosti nahromaděny v atmosféře, a 51 %, pokud se zahrne odlesňování (k němuž dochází většinou v rozvojových zemích). Tyto země rovněž disponují technologickými a finančními možnostmi pro snížení svých emisí. Rozvinuté země by proto v dalším desetiletí měly vyvinout v dané věci maximální úsilí.

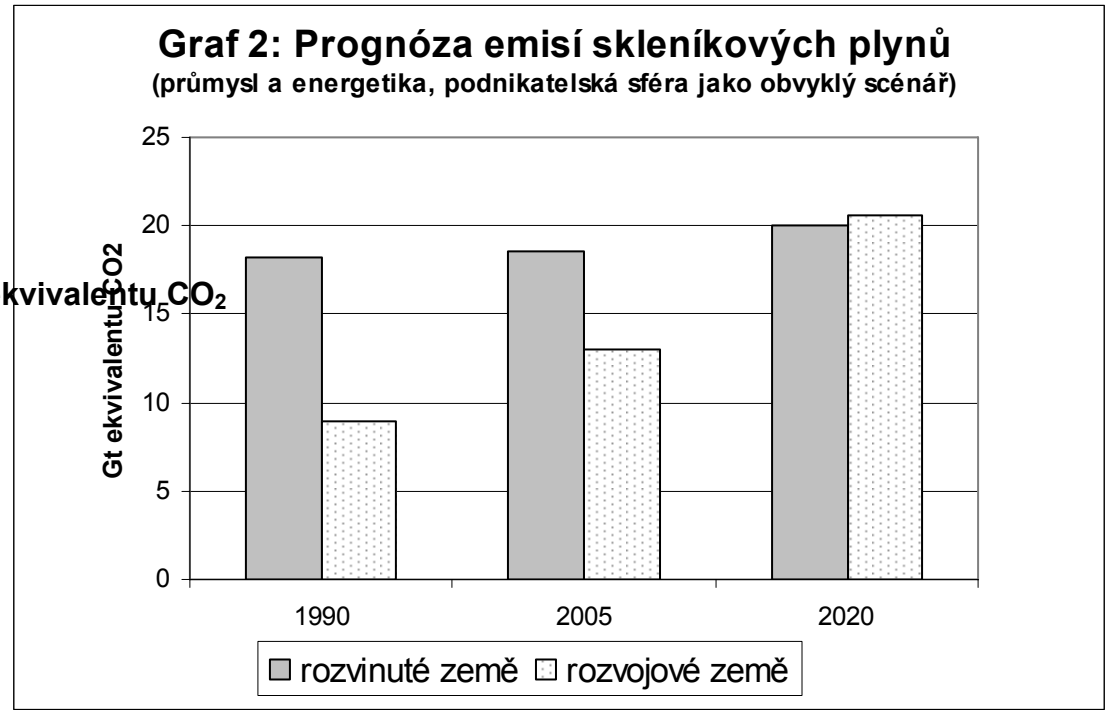
V ještě větší míře než EU mají značný potenciál pro snižování svých emisí skleníkových plynů rozvinuté země, které Kjótský protokol neratifikovaly. V zájmu dosáhnout cíle 2 °C a v rámci mezinárodní dohody pro období po roce 2012 by měla EU navrhnout, že se rozvinuté země zaváží snížit své emise do roku 2020 oproti úrovním z roku 1990 o 30 %. Klíčovým nástrojem pro zajištění hospodárného dosažení cílů v rozvinutých zemích budou systémy pro obchodování s emisemi. Systémy jako EU ETS se rozvíjejí i v jiných částech světa. Vnitrostátní systémy obchodování se srovnatelnými ambicemi by měly být vzájemně propojeny, aby tak bylo možné dosáhnout příslušných cílů levněji.

Rámec po roce 2012 musí obsahovat závazná a účinná pravidla pro sledování a prosazování závazků, aby se vybudovala důvěra v dodržování těchto závazků všemi zeměmi a navzdory nedávným zkušenostem nedocházelo k jejich porušování.

6.2. Opatření na úrovni rozvojových zemích

Rozvinuté země by měly v bezprostřední budoucnosti uskutečnit zásadní opatření ke snížení svých emisí skleníkových plynů. Vzhledem k tomu, že hospodářství poroste z absolutního i relativního hlediska v rozvojových zemích, budou se tyto státy do

roku 2020 podílet na celosvětových emisích více než 50 % (viz graf 2). Další opatření uskutečněné výlučně rozvinutými zeměmi tak nejen pozbude účinnosti, ale jednoduše nebude dostačovat, a to i případě, že by mělo dojít k drastickému snížení emisí, které tyto země produkují. Je proto nezbytně nutné, aby rozvojové země, a zejména hlavní nově vznikající hospodářství, co nejdříve začaly snižovat nárůst svých emisí a po roce 2020 je omezily i v *absolutním* vyjádření. Navíc je třeba vyvinout značné úsilí k zastavení produkce emisí v důsledku odlesňování. Tyto cíle lze hladce provést, aniž by byl ohrožen hospodářský růst a snižování chudoby. Hospodářský růst a boj proti emisím skleníkových plynů jsou navzájem plně slučitelné. V posouzení dopadů se odhaduje, že celkový HDP rozvojových zemí „s politikou v oblasti změny klimatu" v roce 2020 by byl jen o nepatrný zlomek (1 %) nižší než HDP zemí „bez politiky v oblasti změny klimatu". Tento rozdíl je ve skutečnosti ještě menší, a možná dokonce vychází záporně, neboť se nepřihlíží k přínosům vyplývajícím z toho, že se podařilo předejít škodám v důsledku změny klimatu. Podle prognóz se za stejné období HDP v Číně a Indie zdvojnásobí a v Brazílii vzroste o přibližně 50 %. Naše úsilí o to, aby rozvojové země přijaly odpovídající opatření, bude mnohem věrohodnější, pokud hlavní producenti v rozvinutých zemích zásadně omezí své emise skleníkových plynů.

Zdroj: JRC-IPTS, POLES

Prostřednictvím politik se zaměřením na hospodářské otázky a problematiku bezpečnosti a místního prostředí již mnohé rozvojové země vyvíjejí úsilí, které vede k významnému snížení růstu emisí skleníkových plynů. Rozvojovým zemím se nabízí celá řada politických možností, u nichž přínosy převažují nad náklady.

- Opatření proti nízké účinnosti v rámci spotřeby energie a snížení obav z nákladů za energii a její bezpečnost.

- *Politiky v oblasti obnovitelné energie* jsou mnohdy hospodárné a jsou rovněž schopny uspokojit poptávku po elektřině na venkově.

- *Politiky v oblasti kvality ovzduší* zlepšují zdravotní stav obyvatelstva.

- *Methan* jímaný ze skládek, uhelného podloží, při rozkladu organického odpadu a z jiných zdrojů je levným zdrojem energie.

Předáváním poznatků o osvědčených postupech při tvorbě a přípravě politiky i při technologické spolupráci lze uvedené politiky dále posílit. Rozvojové země se tak budou moci výrazněji podílet na úsilí o celosvětové snižování emisí. EU bude ve svých snahách o spolupráci v dané oblasti pokračovat a dále je prohloubí.

Rozvojovým zemím se k uskutečnění dalších opatření nabízí celá řada možností.

(a) Nový přístup k mechanismu čistého rozvoje

Mechanismus čistého rozvoje (CDM) z Kjótského protokolu je třeba rozšířit a zvýšit jeho účinnost. Z tohoto mechanismus v současnosti vycházejí kredity na investice do projektů na snižování emisí v rozvojových zemích, které mohou využít rozvinuté země pro splnění svých cílů, což vede ke značným tokům kapitálu a technologií. Působnost CDM by bylo možné rozšířit na vnitrostátní odvětví jako celky, čímž by emisní kredity vznikaly, pokud by celé vnitrostátní odvětví překročilo předem stanovenou emisní normu. Rozšířený CDM může fungovat pouze v případě, že existuje zvýšená poptávka po kreditech, a je reálný, jen pokud se veškeré rozvinuté země zaváží významně snížit emise.

(b) Usnadnění přístupu k financím

V zájmu podpory hospodářského růstu mají podle prognóz investice do nové výroby elektřiny v rozvojových zemích činit více než 130 miliard EUR ročně. Převážná většina prostředků bude pocházet přímo z hlavních rozvojových zemí. Nová zařízení budou v provozu po několik desetiletí a budou určující pro množství emisí skleníkových plynů po roce 2050. Tato zařízení by měla odrážet nejmodernější technická řešení a měla by tak představovat jedinečnou příležitost ke snížení emisí v rozvojových zemích.

Výrazné snížení emisí CO_2 v energetice si vyžádá dodatečné investice ve výši přibližně 25 miliard EUR ročně. Tyto chybějící prostředky nemohou pocházet ani z CDM (i v jeho výše uvedené rozšířené podobě), ani z rozvojové pomoci. Namísto toho bude třeba kombinovat CDM, rozvojovou pomoc, inovační mechanismy financování (například Globální fond EU pro energetickou účinnost a obnovitelnou energii), úvěry mezinárodních finančních institucí zaměřené na konkrétní cíle a úsilí těch rozvojových zemí, které příslušné prostředky mají k dispozici. Čím dříve se nedostatek financí v dané oblasti překlene, tím méně porostou emise produkované rozvojovými zeměmi.

(c) Odvětvové přístupy

Další možností je zavést obchodování s emisemi na podnikové úrovni v rámci celých odvětví, která jsou schopna sledovat emise a zajistit dodržování příslušných limitů, a

to zejména v energeticky náročných odvětvích, jakými je výroba elektřiny, hliníku, železa, oceli, cementu, buničiny a papíru, jakož i rafinérie, z nichž většina musí čelit konkurenci na mezinárodním poli. Tyto systémy mohou mít celosvětovou působnost nebo existovat na úrovni jednotlivých států; pokud půjde o vnitrostátní systémy, mělo by dojít k propojení systémů v rozvojových zemích se systémy v rozvinutých zemích, přičemž by se pro každé odvětví, které se na daném systému podílí, rozšiřovaly cíle, dokud by neodpovídaly cílům stanoveným pro rozvinuté země. Tímto krokem by se rovněž omezil přesun zařízení, která produkují velké množství emisí, ze zemí, jež se zavázaly ke snižování emisí, do zemí bez těchto závazků.

(d) Kvantifikované emisní limity

Země, které dosáhnou obdobného stupně rozvoje jako rozvinuté země, by měly přijmout závazky na snížení emisí podle stupně rozvoje v dané zemi, emisí na obyvatele a podle technických a finančních možností pro provádění dalších omezení emisí a opatření na jejich snižování.

(e) Nulové závazky ze strany nejméně rozvinutých zemí

Dopady v důsledku změny klimatu pocítí nepoměrně výrazněji nejméně rozvinuté země. Vzhledem k nízké úrovni emisí skleníkových plynů by se na tyto země nemělo vztahovat povinné snižování emisí. EU bude dále prohlubovat svoji spolupráci s nejméně rozvinutými zeměmi v zájmu pomoci v boji proti změně klimatu, mimo jiné i prostřednictvím opatření ke zvýšení bezpečnosti potravin, prostředků pro sledování změny klimatu, řízení rizik v souvislosti s přírodními pohromami, jakož i prostřednictvím připravenosti a reakce na tyto pohromy. K rozptýlení obav v souvislosti se změnou klimatu bude nutné využít rozvojovou pomoc, ovšem přizpůsobení se změně klimatu v nejzranitelnějších rozvojových zemích bude vyžadovat i dodatečnou podporu. EU a ostatní státy by těmto zemím měly pomoci rozšířit přístup k mechanismu čistého rozvoje.

6.3. Další aspekty

Budoucí mezinárodní dohoda by se měla zabývat rovněž těmito aspekty:

- Technologická změna vyžaduje další *spolupráci v oblasti mezinárodního výzkumu a technologií.* EU by měla zintensivnit svoji spolupráci v oblasti výzkumu a technologií s třetími zeměmi. Tato spolupráce by měla zahrnovat zřizování rozsáhlých projektů technologických demonstrací v klíčových rozvojových zemích, zejména v oblasti zachycování a geologického ukládání uhlíku. Mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu by měla rovněž přispět ke kvantifikaci regionálních a místních dopadů změny klimatu, jakož i k vývoji vhodných strategií pro přizpůsobení se této změně a pro její zmírnění. Spolupráce by se mimo jiné měla rovněž zaměřit na provázanost změny klimatu a oceánů.

- Do dvou desetiletí se musí zcela skončit s emisemi vznikajícími v důsledku čistého úbytku lesního porostu a následně je třeba danou situaci zvrátit. Možnosti *boje proti odlesňování* zahrnují účinné mezinárodní a vnitrostátní politiky v oblasti lesnictví a související hospodářské pobídky. Pro posouzení účinných přístupů, které dokáží kombinovat vnitrostátní opatření a mezinárodní pomoc, je třeba v dohledné době uskutečnit rozsáhlé pilotní projekty.

- Nedílnou součástí budoucí celosvětové dohody o klimatu se budou muset stát opatření, která by měla zemím pomoci s přizpůsobením se nevyhnutelným důsledkům změny klimatu. Potřeba přizpůsobit se dopadům změny klimatu by se měla brát v potaz při veřejných i soukromých investičních rozhodnutích. Na základě provádění akčního plánu EU zaměřeného na změnu klimatu a rozvoj, jenž se má v roce 2007 stát předmětem přezkumu, by Evropská unie měla podporovat tvorbu partnerství s rozvojovými zeměmi v oblastech přizpůsobení se změně klimatu a jejího zmírňování.

- Lepší přístup na trh umožní a ke snížení emisí skleníkových plynů přispěje *mezinárodní dohoda o normách energetické účinnosti*, k níž se zaváží země, které vyrábějí největší množství spotřebičů.